

Translidé jako nově se formující cílová skupina sociální pedagogiky

Melisa Macová

Bakalářská práce
2020

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

Akademický rok: 2019/2020

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení:	Melisa Macová
Osobní číslo:	H17646
Studijní program:	B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor:	Sociální pedagogika
Forma studia:	Prezenční
Téma práce:	Translidé jako nově se formující cílová skupina sociální pedagogiky

Zásady pro vypracování

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti transgender, transsexuality a cílové skupiny translidí jako nově se formující cílové skupiny sociální pedagogiky.

Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.

Realizace kvalitativního výzkumu formou rozhovoru.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Forma zpracování bakalářské práce: **Tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

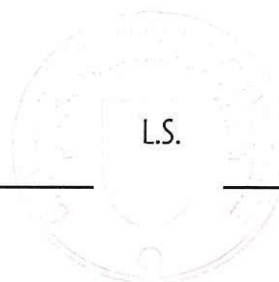
- FIFKOVÁ, Hana. Transsexualita a jiné poruchy pohlavní identity. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-1696-1.
- TEICH, Nicholas. Transgender 101: a simple guide to a complex issue. New York: Columbia University Press, 2012. ISBN 9780231157124 978-0-231-15713-1.
- HUEGEL, Kelly. GLBTQ: the survival guide for gay, lesbian, bisexual, transgender, and questioning teens. Minneapolis, Minn. Free Spirit Pub, 2011. ISBN 9781575423630.
- FAFEJTA, Martin. Sexualita a sexuální identita: sociální povaha přirozenosti. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-1030-6.
- WEISNER, Adam. Jediná jistota je změna. Praha: Veda, 2017. ISBN 978-80-224-1622-1.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Radana Krutilová Nováková, Ph.D.**
Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce: **4. října 2019**
Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2020**

Mgr. Libor Marek, Ph.D.
děkan

doc. Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval.
V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně ..... 21.5.2020 .....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací

(1) Vysoká škola nevdělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledků obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užíje-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělků jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídně k vyšší výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce popisuje život transsexuálů ve společnosti. Teoretická část se zaměřuje na transsexualitu, její historii, výskyt transsexuálních osob v populaci, také jako marginální skupinu sociální pedagogiky, legislativu a diskriminaci. Praktická část práce se zabývá zkušenostmi participantů s uvědoměním si své transsexuality, jejich coming-outem, zkušenostmi s diskriminací, na základě příslušnosti k LGBT komunitě, ve společnosti.

Klíčová slova: transsexualita, transgender, coming-out, společnost

ABSTRACT

This bachelor thesis describes the life of transgender people in our society. The theme in focus in the theoretical part is on transsexuality, its history, the occurrence of transgender people, also as a marginalised group of people in social pedagogy, legislation and discrimination. The participants' experience with their transsexuality realisation. Their coming out, experience and discrimination that comes with being part of the LGBT community and in our society.

Keywords: transsexuality, transgender, coming out, society

Moje obrovské poděkování patří v první řadě vedoucí bakalářské práce Mgr. Radaně Kroutilové Novákové, Ph.D. za její ochotu, motivaci a poskytování cenných rad při vypracování práce. Bez jejího vedení by tato práce nemohla vzniknout.

Také své mámě za vnuknutí nápadu na toto téma.

Dále bych chtěla poděkovat všem dotazovaným respondentům za jejich čas a sdílení jejich životního příběhu.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 POHLAVNÍ IDENTITA A TRANSSEXUALITA.....	12
1.1 POHLAVNÍ IDENTITA.....	12
1.2 DEFINICE TRANSSEXUALITY.....	13
1.3 HISTORIE TRANSSEXUALITY.....	13
1.4 VÝZKUMY TRANSSEXUALITY	14
1.4.1 Výskyt transsexualismu v populaci	15
1.4.2 Situace ve světě	15
1.4.3 Vývoj transsexuality v České republice.....	16
2 TRANSSEXUALITA VE SPOLEČNOSTI.....	17
2.1 TRANSSEXUALITA V ČESKÉ REPUBLICE.....	18
2.2 TRANSSEXUALITA VE SVĚTĚ	18
2.3 COMING OUT.....	19
2.4 TRANSFORUM	21
2.5 TRANSLIDÉ JAKO NOVÁ MARGINÁLNÍ SKUPINA SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKY	CHYBA! ZÁLOŽKA NENÍ DEFINOVÁNA.
2.6 TRANSSEXUÁLOVÉ A PRÁVO.....	22
2.6.1 Diskriminace	23
II PRAKTICKÁ ČÁST.....	27
3 CÍLE VÝZKUMU	28
3.1 HLAVNÍ CÍL A DÍLČÍ CÍLE	28
3.2 VÝZKUMNÉ OTÁZKY	CHYBA! ZÁLOŽKA NENÍ DEFINOVÁNA.
4 VÝZKUMNÉ METODY A VÝZKUMNÝ SOUBOR----	29
4.1 POJETÍ VÝZKUMU	29
4.2 TYP VÝZKUMU ----	29
4.3 ZAJIŠTĚNÍ KVALITY VÝZKUMU----.....	29
4.4 VÝZKUMNÁ TECHNIKA ----	30
4.5 ZPŮSOB ZPRACOVÁNÍ DAT	CHYBA! ZÁLOŽKA NENÍ DEFINOVÁNA.
4.6 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMNÉHO SOUBORU-----	30
4.7 PRŮBĚH ROZHovorŮ	31
4.8 POSLOUPNOST ZPRACOVÁNÍ ROZHovorŮ.....	32
5 ANALÝZA A INTERPRETACE ZÍSKANÝCH INFORMACÍ	34
5.1 UVĚDOMĚNÍ SI SVÉ TRANSSEXUALITY	35

5.2	VLASTNÍ VÝZKUM	CHYBA! ZÁLOŽKA NENÍ DEFINOVÁNA.
5.2.1	Výzkumný vzorek	Chyba! Záložka není definována.
5.2.2	Zpracování dat.....	Chyba! Záložka není definována.
5.2.3	Otázky použité pro rozhovor.....	Chyba! Záložka není definována.
5.3	VÝSLEDKY VÝZKUMU	CHYBA! ZÁLOŽKA NENÍ DEFINOVÁNA.
6	NADPIS HLAVNÍ KAPITOLY	CHYBA! ZÁLOŽKA NENÍ DEFINOVÁNA.
6.1	PODNADPIS	CHYBA! ZÁLOŽKA NENÍ DEFINOVÁNA.
	ZÁVĚR	42
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	43
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	45
	SEZNAM OBRÁZKŮ.....	CHYBA! ZÁLOŽKA NENÍ DEFINOVÁNA.
	SEZNAM TABULEK	CHYBA! ZÁLOŽKA NENÍ DEFINOVÁNA.
	SEZNAM PŘÍLOH	46

ÚVOD

Transgender osoby, jako nově se formující cílová skupina sociální pedagogiky, jsou na stejné úrovni, jako jiné minoritní skupiny, o kterých se mluví a učí, na jejichž téma je vypracováno několik studií, nebo jim je dokonce věnován jeden celý předmět. Sociální pedagogika se komunitě LGBT, do níž řadíme i transsexuály, velmi okrajově věnuje. My si pro svou práci zvolili pouze osoby, které se identifikují jako transsexuální. Mohlo by se zdát, že ve 21. století již tato problematika bude veřejnosti objasněna, a přitom je zastřena neznámem, obavami, nebo dokonce i diskriminací. Povědomí lidí je více než chabé. Tato práce vznikla proto, aby napomohla tomu, aby se tento stav změnila společnost lépe porozuměla této menšině a také na ni změnila pohled. Problémy v rámci moderních předsudků pod vlivem odborné minority jsou označovány jako „poruchy pohlavní identity“. Tohle téma je velmi ošemetné, jelikož hlavním cílem je tento fenomén považovat za normativní, avšak než jej sem budeme moci zařadit, musíme mu porozumět. Na úvod je důležité definovat předmět naší práce. Lidé se snaží přistupovat k trans-tělu a tělesnosti jako k něčemu, co je potřeba napravit a zpátky zasadit do binárních kategorií muž-žena. Tedy přiblížit k normativnímu ideálu. Také je nutno říct, že transgender osoby nemusí být nutně „kompletní“. Někteří z nich se ztotožňují s pozicí transgender, genderqueer, nebo nebinární, jiní se považují za FtM či MtF, nebo se vůbec nechtějí ztotožnit s těmito kategoriemi. My se budeme věnovat pouze lidem, kteří se identifikují jako FtM a MtF („Female to Male“, „Male to Female“) – tj. lidé, kteří se chystají, nebo jsou v procesu, nebo již podstoupili hormonální léčbu a plastický zákrok svých pohlavních orgánů (cíleně zmiňujeme pohlavní orgány, a ne změnu pohlaví, jelikož k jeho změně nedochází).

Translidé v České republice tvoří velmi rozmanitou skupinu s různým sociálním zázemím, vzděláním a profesním uplatněním. V teoretické části jsme si stanovili důležité pojmy s ohledem na téma naší bakalářské práce. Definovali jsme transsexualitu, její historii, důvody a příčiny, kvůli kterým se jedinci dokáží přijmout a rozhodnou se žít jako transsexuálové.

V praktické části se pokusíme zaměřit na život transsexuálů ve společnosti. Objasníme si cíl výzkumu, výzkumné otázky, výzkumný soubor a k čemu jsme po následném výzkumu dospěli a jaké je závěrečné hodnocení dané problematiky.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 POHLAVNÍ IDENTITA A TRANSSEXUALITA

Na první pohled se zdá být zřejmé to, co dělá muže mužem a ženu ženou. Nejdříve k mužům. Můžeme se domnívat, že jde právě o fyzickou anatomii, pohlavní orgány, zní to rozumně. Ale řekněme, že nešťastnou náhodou přijde o část své „mužnosti“ a už dále nebude moci produkovat sperma. Je stále mužem? Ve srovnání se ženami má velké množství testosteronu, ale co když klesne? Chromozomy také nejsou spolehlivé. A teď k ženám. Společnost má zažité, že žena je ženou proto, že porodí dítě, proto, že menstruuje. Ale co když neporodí a ani nemenstruuje? Je možné být ženou a nemenstruovat? To, co jsme právě sdělili je pravda o mužích i ženách. Není to ovšem kvůli fyzické anatomii, nebo stavbou chromozomů, či snad skutečnosti kdy doktor při narození prohlásil „Je to kluk jako buk!“ nebo „Je to krásná holčička.“

Mátě odpověď? Jak víte, že jste žena? Jak víte, že jste muž? Najednou tyhle zdánlivě jednoduché otázky už nejsou tak jednoduché. Obecně vaše pohlaví závisí jen a pouze na vašem vnitřním pocitu. (Teich, 2012, s.4)

1.1 Pohlavní identita

Ve druhém trimestru nitroděložního života plodu se nejspíše působením fetálních androgenů vytvářejí základy pohlavní identity v části mezimozku – hypotalamu. Souvisejí s tak zvaným neurohypotalamickým pohlavím, tedy rozdílným vylučováním řídicích pohlavních hormonů – gonadotropinů, které se u žen i mužů liší. Psychické pohlaví pak vytváří skutečnost, zda se člověk cítí mužem nebo ženou. Pohlavní identita vyjadřuje subjektivně vnímaný pocit sounáležitosti nebo rozporu s vlastním tělem, s jeho primárními a sekundárními pohlavními znaky, i se sociální rolí přisuzovanou danému pohlaví. Má kognitivní i emocionální komponenty, odráží se v myšlení, chování a cítění. Vedle biologické podmíněnosti se uplatňují i kulturní vlivy. Ve vyspělých zemích se kulturně specifické rozdíly mezi pohlavími zmírňují, ovšem zůstávají zachovány projevy biologické a psychologické odlišnosti. (Fifková H., 2008, s. 13)

Jestliže dojde k poruše pohlavní identity, jedinec pocítuje nesoulad mezi psychickým pohlavím a pohlavím fyzickým, je v rozporu s vlastním tělem. V důsledku tohoto rozporu je ovlivněno jeho myšlení, sociální vnímání, cítění, chování, společenské vztahy či zájmy. (Borneman, 1993, s. 437)

1.2 Definice transsexuality

Kořen slova transgender pochází z latinského slova *trans*, které znamená *přes*. Transgender doslova znamená *napříč pohlavím*. Transsexualita se obecně týká osoby, která se identifikuje s opačným pohlavím, než jí bylo při narození přiděleno. (Teich, 2012, s. 3)

Mayer a Kapfhammer (1995) definují transsexualitu jako „*zadržovanou rozepři nebo pocit nepřislušnosti k vlastnímu pohlaví. Transsexuál má jednoznačné chromozomální pohlaví a netrpí ani žádným dosud identifikovaným tělesným (chromozomálním) onemocněním. Cítí se chycen ve falešném těle a pudově pociťuje silnou touhu po změně pohlaví.*“ (In Fifková a kol., 2008, s. 16)

Transsexualita je na rozdíl od Mayera a Kampfhammera podle MKN-10. revize definována jako „*stav jedince, který si přeje žít a být akceptován jako příslušník opačného pohlaví. Obvyklí je zde pocit nespokojenosti s anatomickým pohlavím nebo pocit jeho nevhodnosti a přání hormonálního léčení a chirurgického zásahu, aby jeho/její tělo odpovídalo (pokud možno) preferovanému pohlaví. Transsexuální identita by měla trvat alespoň dva roky – nesmí být projevem duševní poruchy (zejména schizofrenie) ani nesmí být sdružena intersexuální, genetickou nebo chromozomální abnormalitou.*“ (Procházka, Weiss In Fifková a kol., 2008, s. 16)

1.3 Historie transsexuality

Již z antiky jsou dochovány první známky chování, které můžeme považovat za poruchy pohlavní identity. Skythové, národ, který pobýval na severním pobřeží Černého moře, kde se někteří muži oblékali do ženských šatů, vykonávali ženské práce a vyznačovali se ženským chováním. Z této oblasti také existují informace o Amazonkách, které si uřezávaly prs, aby mohly lépe střílet z luku. Dalším příkladem pravděpodobného transsexuálního chování ve středověku může být Johanka z Arcu, která působila jako vojevůdce a nosila mužské oblečení. Takto zněl prepis jejího výslechu u soudu. „*Řekla jsi, že jsi na Boží příkaz nosila mužský oděv, krátkou kazajku a kalhoty; vlasy střižené krátce i kolem uší tak, že nezbylo nic, z čeho by se poznalo, že jsi žena. Řekla jsi, že jsi při mnoha příležitostech přijímala tělo Páně oblečená jako muž, ačkoli jsi byla mnohokrát vyzývána, abys tento oděv odložila. Pokaždé jsi tak odmítla učinit s tím, že raději zemřeš a Bůh tě ochrání. Řekla jsi rovněž, že pokud budeš takto oděna, bude to velké štěstí a požehnání pro krále a celou zemi. Řekla jsi, že tento šat ani zbroj za nic neodložíš, a přitom všem tvrdíš, že tak činíš v souladu s Božím příkazem. K těmto tvým tvrzením soud říká, že urážíš Boží svátost, překračuješ Boží*

zákony i Písmo svaté. Tvá víra je špatná, hřešíš vychloubačností, jsi podezřelá z modlářství a sama ses usvědčila, že nehodláš nosit šaty svého pohlaví, namísto toho chceš jít ve stopách pohanů.“ (Feinberg,2000, s. 49) V 18. století se welšští rebelové oblékali jako ženy a oslovovali se jako sestry. Ovšem označovat všechny tyto projevy za transsexualitu by bylo unáhlené. Další projevy připomínající transsexualitu byly popisovány i u nativních Američanů, v původním jazyce se nazývaly *Dvoji duch*. Řada indiánských kmenů takové chování nejen tolerovala, ale také měli tito lidé často značnou moc jako šamani a mohli uzavírat i manželství s osobou stejného fyzického pohlaví. Z dalších kultur se podobné chování vyskytuje u sibiřských národů – Čukčů, Aleutů, a také na indonéských a filipínských ostrovech v Barmě. V Indii je zvláštní kasta božských hidžrů. Starší z jejich společenství jim amputují penis, varlata a šourek, v poslední době užívají i ženské hormony. V arabských zemích se může biologický muž zvaný xanith chovat jako žena a sdílet s nimi jejich společenství.

Termín *transsexuální* uvedl v roce 1923 Hirschfeld. V roce 1926 Musham a v roce 1931 Abraham referovali o pacientovi, který jako první podstoupil chirurgické výkony, směřující ke změně pohlaví. (Procházka, Weiss In Fifková a kol., 2008, s. 14-15) Historické prameny v této souvislosti nejčastěji zmiňují dánského malíře Einera Wegenera, jež podstoupil v roce 1930 v Drážďanech sérii operací, které z něj měly vytvořit skutečnou ženu. Tehdy revoluční zákrok mu měl na rozdíl od dnešních operací navíc umožnit i plodit děti. Ovšem celý pokus skončil tragicky a Einer/Lily krátkou dobu po páté operaci umírá. (Spencerová, 2003, s.15) Prvním případem kompletní přeměny pohlaví je považována Hamburgerova kazuistika z roku 1953. (Procházka, Weiss In Fifková a kol., 2008, s. 14-15) Po druhé světové válce, která kromě velkého utrpení přinesla i rozvoj traumatologie, americký psychiatr Harry Benjamin, podle kterého byla transsexualita koncovým bodem škály osob překračujících své biologické pohlaví, jako první dovedl osobu, bývalého amerického vojáka George Jorgensena k operativní změně pohlavních orgánů, kterou přežil. Západní svět tak mohl spatřit prvního člověka, který se narodil v pozici A a byl uměle přetvořen do pozice B. (Spencerová, 2002, s.16)

1.4 Výzkumy transsexuality

Nemůžeme stanovit přesnou evidenci transsexuálů v populaci, je ale známo, že v zemích třetího světa, je výskyt transsexuálů větší nežli v našem, tedy západním světě. Není to však proto, že by zde doopravdy bylo více transsexuálních lidí, ale proto, že zde k nim přistupují

smířlivěji a lidé se nebojí přiznat. Je s podivem, jak se snažíme země třetího světa zmodernizovat a v mnoha ohledech je pro nás zpátečnický, ale v otázce transsexuality, jsou tolik před námi. Obecně tedy závisí statistický výskyt transsexuálů na strachu se v té či oné společnosti přiznat ke svému já, ale také tkví v tom, kde může operaci podstoupit každý, a proto se lidé nebojí hlásit ať už jsou FtM, nebo MtF.

1.4.1 Výskyt transsexualismu v populaci

Nikde není zaznamenána přesná evidence výskytu transsexualismu. Zaprvé proto, že ne všichni transsexuálové se rozhodnou vyhledat lékařskou péči, a také proto, že je často těžké při krátkém kontaktu stanovit diagnózu. Zejména skupina transsexuálních lidí FtM (male to female) je svými projevy výrazněji různorodá v porovnání s FtM (female to male). Mezinárodní nadace pro gender vzdělávání z Massachusetts odhaduje počet osob 1:1600 obyvatel. To je 20.-60. krát více než počet osob, které dokončily přeměnu pohlaví podle Americké psychiatrické asociace (Rothblatt, 1993). Ze západoevropských studií byl první odhad převládání proveden ve Švédsku Walinderem (1968). Ten odhadl zastoupení FtM v populaci jako 1:103 000 a MtF 1:37 000. Podobné počty uvedla i britská studie ze 70. let. Holandská studie z 80. let však už předpokládá přibližně dvakrát vyšší výskyt transsexuálních jedinců v populaci (Eklund a spol., 1988) a v 90. letech došlo ještě k dalšímu zvýšení odhadu. Poslední údaj vypovídá o 1:11 900 u MtF a 1:30 400 pro FtM (Bakker a spol., 1993). Nejvyšší výskyt transsexuálů uváděl Tsoi ze Singapuru (1988). Ten v roce 1988 odhadl jejich počet v populaci na desetinu promile. (Procházka, Weiss In Fifková a kol., 2008, s. 17)

1.4.2 Situace ve světě

Transsexualismus a přeměna pohlaví nejsou ve všech zemích stejně kladně akceptovány. Některé země považují provádění přeměny pohlaví za neetický lékařský zákrok a jejich transsexuální jedinci vyhledávají liberálnější státy. Donedávna byli skeptičtí k přeměně i na Slovensku, proto se dříve mnoho slovenských transsexuálů stěhovalo do Čech.

Různé přístupy jsou také v praxi zdravotních pojišťoven. V USA některé pojišťovny neproplácejí výkony související s přeměnou pohlaví, v Británii si hradí klienti hormonální terapii, v Rakousku částečně psychoterapii, která je podmínkou pokračování přeměny pohlaví. Naopak plně je hrazena přeměna pohlaví v Holandsku. Sňatky transsexuálních lidí po přeměně pohlaví nejsou v mnoha zemích běžně povolovány. Kromě naší republiky je umožňuje Holandsko a Lucembursko, nejsou však možné například v Británii, Itálii a Francii. Francie dlouho vzdorovala snahám transsexuálních jedinců o dosažení právní změny pohlaví po provedení přeměny, až v roce 1992 v precedenčních případech rozhodl ve prospěch transsexuálů Evropský soud. Německý zákon umožňuje transsexuálním lidem zvolit tzv. malé řešení, tedy pouhou změnu jména a hormonální terapie bez provedení operačních změn, a velké řešení, tedy kompletní přeměnu pohlaví včetně právní změny (Langer a Hartmann, 1997). Dánsko a Norsko umožňují provedení operací transsexuálním klientům podle starších zákonů o dobrovolné kastraci a sterilizaci. Švédsko vyžaduje před provedením operací souhlas administrativního orgánu. (Fifková, 2008, s. 17, 18) „Třetí svět“ je v otázce transsexuality před západním světem napřed. Statistiky v Singapuru uvádějí poměr transsexuálů ve společnosti jako 1 ku 3000, v nejsvobodomyšlnější zemi západního světa, Nizozemsku, se k transsexualitě odhodlá hlásit 1 člověk z 11 900 a v České republice je tento poměr udáván jako 1 ku 40 000. Tato čísla proto nejspíš nijak nevyovídají o skutečných počtech transosob. (Spencerová, 2003, s.33-34)

1.4.3 Vývoj transsexuality v České republice

Politické a společenské změny vedly v České republice po roce 1989 i k výrazným změnám v počtu a ve složení transsexuálních pacientů i v trvání léčby. Tyto změny se projeví především nárůstem počtu transsexuálů, kteří vyhledali odbornou pomoc, můžeme to přičíst hlavně lepší informovanosti obyvatelstva o sexuálních problémech a o možnostech jejich řešení. Výrazně se mění složení klientů z hlediska diagnózy – počty transsexuálů MtF FtM se pomalu vyrovnávají a začínají se přibližovat diagnostickému složení pacientů v západní Evropě a v USA. Mění se i sociodemografická skladba pacientů – pomoc po revoluci našli i ti, kteří v minulosti na léčbu rezignovali, tedy klienti starší a ti, kteří jsou rodiče. (Fifková, 2008, s. 22) Po revoluci vyhledávají pomoc starší pacienti, kteří dříve na léčbu rezignovali a pacienti, kteří jsou rodiči. Dalším důvodem, proč dochází k růstu počtu pacientů s transsexualitou by mohlo být i přesnější diagnóza a kratší doba terapie. (Weiss, 2010, s. 442)

2 TRANSSEXUALITA VE SPOLEČNOSTI

Problematika transsexuality byla do nedávné doby vnímána pouze jako lékařská záležitost, jako problém nebo deviace, kterou lze napravit či zmírnit. Zkoumání se soustřeďovalo na transsexuály samotné, namísto aby jejich zkušenost byla vnímána v rámci kultury, v níž žijí. Je jasné, že uplatňování přísných genderových měřítek naší společností na transsexuály má velice negativní dopad na jejich sociální zkušenost a může vytvářet nepříjemný tlak na jejich vnímání sebe samých. Žijeme ve světě, v němž jsou jasně stanovené genderové role, což je soubor předpisů a norem očekávaných v jednání a chování žen a mužů, a které jsou do jisté míry stereotypně vymezeny. Tzv. genderové očekávání, tedy chování, které je předurčeno mužům i ženám a podle kterého společnost očekává, že se tak budou chovat. Tento mýtus binarity je rámec, v němž se musí pohybovat i transsexuálové. Omezenost a násilí tohoto přístupu je více než zřejmé. (Weiss, Procházka, Fifková, 2002, s. 119)

Transgender lidé se dělí do několika skupin, kteří hledají své vlastní definice, i když se ani tolik nezaobírali názvoslovím, jako spíš svým postavením ve společnosti. Vzniklo tak několik názorů, jehož středobodem je „společensky přijatelné“ tvrzení, že po operaci pohlavních orgánů se z muže stává zcela logicky žena a obráceně a život bude normálním, ovšem není tomu tak. Sociální změna je většinou nejvíce obtížnou částí. Ale konečně to znamená žít ve světě, kde mohou být sami sebou. Naše společnost se staví k transsexuálům vyhýbavě. Odborníci radí transsexuálům, aby své ambice a vlastnosti vyměnili za asimilaci a zapadli tak do průměru a anonymity. Nabízí tím v podstatě život v bezpečí a ústraní před posměchem a nenávisť, ale za cenu toho, že abstrahují od vlastního života, seberealizace, protože udržet tajemství identity, nebo dosáhnout nějakého úspěchu či postavení je v naší společnosti s nálepkou transsexuála nelehké. Naše společnost se totiž představě, že tyto lidé nechtějí upravit svá těla kvůli zneviditelnění, nýbrž kvůli životu, brání. (Spencerová, 2003, s.79) Ale abychom naší společnosti nekřivdili, jsme na správné cestě, za poslední dobu, tyto lidé nemají strach vyjít s pravdou ven, je to možná silou sociálních sítí, kde se čím dál více těchto lidí přidává a jdou tzv. „s kůží na trh“, mají snad nějaký pocit bezpečí virtuálního světa, ale přitom tím předávají sílu ostatním lidem, kteří neměli doposud dostatek odvahy. Za posledních pár let se povědomí lidí o transsexualitě zlepšilo, i informovanost pro samotné transsexuály je mnohem lepší, než byla. V naší společnosti můžeme považovat jako prvního průkopníka Terezu Spencerovou, která byla česká novinářka, publicistka a trans aktivistka a spoluzakladatelka *Transfora*. Za velmi známou dnes můžeme považovat taktéž Terezu

Španihelovou, která byla do svých 27 let mužem, otevřeně o trans-problematice mluví v médiích a sdílí svůj příběh.

2.1 Transsexualita v České republice

V České republice po operativní změně pohlavních orgánů člověk automaticky získává nárok, povinnost, změnu rodného listu, na jehož základě si příslušník opačného pohlaví, než tomu bylo před operací, vyřídí většinu dokladů potřebných k jeho životu. V naší republice se problematikou „poruch pohlavní identity“ zabývají sexuologové, ve světě to jsou psychologové, tam už pochopili, že transsexualita nemá se sexem nic moc společného. Sexuologové v nejrůznějších článcích automaticky hovoří o dokonalé a přirozené změně pohlaví, v interních dokumentech pak dávají najevo, že nic není, jak se zdá, a že každý, kdo opravdu věří v operativní proměnu člověka, žije v bludu. Čeští právníci taky oficiálně neberou operativní změnu pohlaví za skutečnou změnu, ale soudí, že ji lze u transsexuálů akceptovat z humánních důvodů. Člověk tedy podstoupí operaci, změní mu rodný list, ale lékaři změně nevěří, právníci také ne, společnost, která ho zhusta připraví o práci či jiné sociální jistoty, už vůbec ne. Nebylo by z tohoto hlediska tedy lepší nahradit zaběhnutý termín „operativní změna pohlaví“ neutrálnější a rozostřenější „operativní změnou pohlavních orgánů“. Ale je to v naší společnosti nerealizovatelné, kolonky formulářů žádnou rozostřenost nepřipouštějí a na jejich případnou změnu nemá společnost peníze a ani potřebu, kvůli poměrně malému vzorku lidí. S tímto přístupem právníků a mnohých lékařů se fenomén transsexuality zavdává příčinu k tomu, že se často považuje jen za jakýsi postmoderní výkřik, který nemá do budoucna šanci přežít, a proto jednou vyšumí do ztracena. (Spencerová, 2003, s. 28)

2.2 Transsexualita ve světě

Veškeré diagnózy, definice a první snahy o pomoc translidem vznikaly ve dvacátém století hlavně v západním, tedy křesťanském kulturním světě. Paradox. Křesťanství, judaismus a islám ve svých svatých knihách jakékoli přejímání rolí opačného pohlaví zakazují. Proto je s podivem, že státy, v nichž tato tři náboženství vytvářela morální kodexy a pravidla chování, dodnes translidi coby nenapravitelné hříšníky neupalují, jak to ještě před pár set lety činila inkvizice v Evropě. Proti zákrokům vedoucím ke změně pohlavních orgánů se v těchto zemích stavějí z většiny jen radikální náboženské skupiny, pro něž je jakýkoli zásah do pohlavní identity člověka krokem proti tradicím či proti Bohu. Nejostřeji a

nejhlasitěji se v tomto směru vyslovují izraelští rabíni. Britská organizace *Evangelists Aliance*, sdružující na milion věřících, která jako jediná mluví otevřeně o transsexualitě, požaduje zákaz operativních změn pohlaví a navrhuje řešit tuto problematiku usilovným modlením. V buddhistickém Thajsku, které je považováno světovou transkomunitou za jakýsi ráj, problém stane-li se muž po operaci ženou nebo ne, vůbec neexistoval. Všichni muži, kteří překročí hranici chování jim přisuzováno, se stávají katoey. Smířlivý buddhismus je nepronásleduje, netrýzní, považuje je za lidi, jejichž složitý osud způsobila špatná karma. Katoey nelze z hlediska euroamerického chápání transsexuality a bipolárního vidění světa přesně definovat nebo uchopit. Tamní nejvyšší soud navíc v 60. letech rozhodl, že žena je bytost od přírody předurčena rodit děti a tuto podmínku žádný transsexuál, který podstoupí operaci z muže na ženu, stejně nemůže splnit. Globalizace a s ní západní vlivy se však projeví i zde. Katoey jsou automaticky zbavováni branné povinnosti, do dokladů je jim vyznačen zápis o duševní poruše, a tento úřední krok jim za často brání získat práci u státních či vládních úřadů, což bychom samozřejmě mohli považovat za porušování lidských práv. Podobně je tomu i u indických hidžrů, kasty eunuchů, transsexuálů či vykastrovaných homosexuálů, kteří bouřlivě protestují proti formulářům, v nichž byly jen kolonky „žena“ „muž“ do nichž se hidžrové podle chápání svého já nevcházejí. Zcela jiný koncept oficiální identity translidí bychom našli například v africké Nigérii. U národa, Yorubů, se člověk, který se narodil jako muž, ale žije v ženské roli může stát, že se dokonce stane tamní šamankou. V Singapuru se uvádí velký počet transsexuálů, pravdou ale je, že jich zde není o nic více než jinde. Problémem není jen strach se v té či oné společnosti přiznat ke svému já, ale také tkví v tom, že zde může operaci podstoupit každý, a proto se lidé nebojí hlásit. Představa, že by každý mohl žít podle svého a nemusel svěřit svůj osud řadě odborníků, se zjevně západnímu světu nejeví, jako ta správná. Zde většina transvestitů žije v neustálém strachu z prozrazení a následného společenského znemožnění, a mnozí transsexuálové zase v panické hrůze odříkávají formulky o svém životě tak, aby se vešli do předem daných mantinelů a mohli se tak dostat k operaci. (Spencerová, 2003, s.31-35)

2.3 Comingout

Vyjít s pravdou ven a přiznat svou transsexualitu může být jednou z nejvíce obtížných částí cesty transosoby. Zároveň může být jednou z nejhlavnějších a nejspokojivějších. Ale

nejdřív, aby mohly být transosoby přijaty ostatními, musejí přijmout sami sebe. Proč by se měly přiznat? Nejjednodušší odpovědí je totiž být sám sebou, žít život jako skutečný on. Uvědomění si, že je člověk trans může trvat jen několik momentů, ale i desítky let. Většinou transosoby, mají pocit již od útlého věku, že jejich pohlaví není správně přiděleno k tělu. Proces tohoto sebeuvědomění je extrémně komplikovaný. Lidská mysl, dělá vše, abychom přežili, což může způsobit sebezapírání. Kvůli společenským nuceným normám, je běžné, že člověk všechny znaky toho, že by mohl být transgender ignoruje, ať už vědomě, či podvědomě. Členové LGBT komunity si nemusí uvědomovat špatnost nastavených norem, a proto se sami musí odnaučit je následovat a přestat být fóbni vůči sobě, čemuž se říká internalitovaná homofobie. Většina z nich sebe popírá natolik, že si není vědoma možností, které jim svět nabízí. Když člověk upadne a zlomí si zápěstí, automaticky jde k doktorovi, doktor ustanoví jasnou diagnózu. Ovšem u transsexuality nám doktor jasnou diagnózu dát nemůže, i přesto, že transsexuální člověk, může projevat mnoho znaků transsexuality. Translidí nemají senzory, které by jim určili, že je něco špatně. Není to jako zlomené zápěstí. Každý člověk má jinou úroveň sebeuvědomění pro spoustu různých důvodů. Spousta translidí si svou odlišnost uvědomuje již od útlého věku, ovšem neumí svůj problém pojmenovat a nepovažují to za transsexualitu. První fází je hledání a konverzování s lidmi, kteří si již uvědomili, že jsou trans. Transgender osoba, která si svou odlišnost přizná až v dospělosti, se musí připravit na škálu reakcí širokého okolí. Pro rodinu bude těžké pochopit, že celý život žili v domnění, že mají dceru, a přitom to byl syn. Nezáleží na věku, ale vždy bude nejtěžší vyjít s pravdou ven před rodinou. Lidi, kteří se rozhodnou říct o sobě, že jsou transsexuálové v práci a jsou ve svém zaměstnání již delší dobu, překonávají obecně méně překážek než ti, kteří s tím vyjdou na povrch v začátcích své kariéry. Každopádně, vše záleží na nadřazeném a spolupracovnících a jak se s touto zprávou vypořádají, někteří se mohou začít cítit vedle takové osoby nepohodlně a jiní dokáží tuto novinku přijmout a respektovat transosobu, protože vědí, že jako zaměstnanec budou svou práci vykonávat pořád stejně dobře. Většina korporací nedokáže translidem zaručit, že kvůli své identitě nebudou vyhozeni. Ve většině států nejsou žádné zákony, které by se zabývaly danou problematikou. Translidé nečelí jen odmítnutí společnosti, ale také riskují ztrátu svého zaměstnání. (Teich, 2012, s. 30-39)

2.4 Transforum

Ve světě existuje spousta skupin transsexuálů, které se od sebe něčím odlišují. Podobné sebedefinující diskuze jsou však v České republice teprve v počátcích. Možná je to vinou snad už hluboce zakořeněného českého konformismu, že se většina translidí plně ztotožňuje s názorem mocných, v tomto případě lékařů a jejich diagnóz, a nemají na svůj vlastní problém svůj vlastní názor. Translidé u nás mají silně zažitý pocit toho, co je společensky správné a co ne, znají své sexuologické diagnózy, které jim určují místo na okraji společnosti. V roce 1998 v České republice vzniklo transforum, první oficiálně registrovaná organizace sdružující transgender osoby. TransForum pomáhá translidem, aby se vymanili z dosavadní samoty a izolace. (Spencerová, 2003, s. 48-50) Je to občanské sdružení pro všechny translidí. TransForum je navíc otevřené i pro rodiny, přátele a partnery transgenderů a také pro odborníky nebo zájemce o tuto tematiku. Hlavním cílem sdružení je podpora členů ve všech etapách života, boj proti diskriminaci transgenderů na pracovišti i v běžném životě a také veřejná osvěta.

TransForum se snaží odstranit pocit izolace a samoty, který dle statistik zvyšuje u transgenderů riziko sebevražd. Za tímto účelem TransForum usiluje o zprostředkování sociální, psychologické, medicínské, právní a další potřebné pomoci. (Translidé, 2004)

2.5 Transsexuálové a právo

Společnost a právo rozlišují pouze dvě pohlaví, pro které neexistuje právní definice. Definice pohlavní příslušnosti je tedy ponechána mimoprávním disciplínám. O pohlavní příslušnosti se rozhoduje deklarativně po narození, podle fyzických znaků jedince zápisem do matriky a následným vystavením rodného čísla. Ze společenského a právního hlediska je cílem přeměny pohlaví nastolení takového právního stavu, se kterým se jedinec ztotožňuje. S tímto však může přijít několik právních otázek, dochází-li ke změně pohlavní příslušnosti, nastává zpětně nebo od daného okamžiku, zdali jsou předcházející zápisy na matrice vadné, pokud bylo v minulosti uzavřeno manželství, zdali bylo uzavřeno platně, zdali je tato osoba správně zapsána v rodných listech dětí. (Procházka, Weiss In Fifková a kol., 2002, s. 107)

Řada transgender osob o operativní změnu pohlaví z různých důvodů neusiluje. Někteří preferují pouze hormonální terapii, která může do určité míry uzpůsobit jejich vnější vzhled do genderové role, se kterou se identifikují (změna hlasu, růst vousů). Genderová identita je znakem, který je vlastní každému člověku. Tato identita je však u transgender osob odlišná od jejich pohlaví biologického. Součástí práva na soukromý život je, aby každý jednotlivec mohl žít svobodně podle toho, jak se identifikuje. Stát by měl identitu osoby právně uznat a klást při tom co nejméně administrativních podmínek. Z hlediska práva na genderovou identitu je zásadní, aby osobní doklady člověka odpovídaly pohlaví, ke kterému se cítí být příslušný, případně, aby položku „pohlaví“ neuváděly vůbec. Rozpor mezi „právním“ pohlavím (tedy tím, které je uvedeno v osobních dokladech) a „zjevným“ (pohlavím, na které se daná osoba cítí a podle kterého volí styl chování, oblékání a vystupování) je pro transgender osoby každodenním zdrojem nepříjemností. Ve všech situacích, kdy se musí prezentovat občanským či jiným identifikačním průkazem, představit jménem, musí, často veřejně, vysvětlovat detaily ze svého soukromého života (potvrzovat svou skutečnou identitu, její shodu s údaji uvedenými v osobních dokladech). Tyto situace jsou přitom zcela zbytečné – pohlaví není identifikačním údajem fyzické osoby a ve většině situací není údajem, který by mělo být nutné prezentovat navenek a který by jakkoliv podmiňoval interakci osoby v právních vztazích. (Otáhal, Plešmíd, 2015, s. 1)

Člověk, který usiluje o úřední změnu pohlaví, se musí podrobit chirurgickému zákroku, při kterém dojde k přeměně pohlavních orgánů a ke znemožnění reprodukční funkce, musí být starší 18 let, mít lékařsky jednoznačně stanovenou poruchu sexuální identifikace, prokázat

schopnost žít trvale jako osoba opačného pohlaví a nesmí žít v manželství ani v registrovaném partnerství. Podle ustálené praxe v České republice musí osoba, která hodlá postoupit lékařskou změnu pohlaví, žít po období jednoho roku v „roli“ toho pohlaví, které si zvolila, tedy opačného než biologického. V této „přechodové“ době používá daná osoba neutrálního jména a příjmení, avšak označení jejího pohlaví v úředních dokladech zůstává nezměněno. To v praxi způsobuje nemalé problémy – transgender lidé jsou každodenně vystavováni konfrontaci stran svého „skutečného“ pohlaví, neboť jejich pohlaví, které je patrné z vnějšího vzhledu, je v rozporu s tím, které je uvedeno v dokladech. Z judikatury Evropského soudu pro lidská práva plyne, že „čekací doba“ nemůže být aplikována příliš rigidně a že splnění tohoto formálního požadavku nemůže převážet nad lékařským názorem.

(Otáhal, Plešmíd, 2015, s.4)

Transsexuální osoba po příslušné léčbě, může zažádat o změnu zápisu jména, příjmení a pohlaví dle zákona č. 301/2000 sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů. Žádost musí být doložena potvrzením odborného lékaře o provedení úplné změny pohlaví. V matrice je potom zapsána ve sloupci „Dodatečné zápisy a změny“ změna pohlavní příslušnosti. Transsexuálové mají právo po dokončení proměny na vystavení nových dokladů totožnosti a přidělení nového, pohlavně příslušného rodného čísla. Problémem zůstává komplikované vystavování a prokazování některých důležitých soukromoprávních listin. Pokud má transsexuální osoba dítě, rodičovský zápis zůstává neměnný, tedy matkou zůstává vždy žena, která dítě porodila, přestože se stala následně mužem a rovněž otcovská role je trvalá. Transsexuální lidé zůstávají rodiči se všemi právy a povinnostmi. Trestní zákon nijak nepostihuje projevy a chování transsexuálních osob. Nicméně jejich zjev, vystupování a chování, které jsou v rozporu s jejich právním pohlavím, mohou znamenat obtíže v kontaktu s policií či úřady. Postavení transsexuálních osob u nás bylo právně upraveno již v 80. letech, což v řadě jiných evropských zemí ještě tehdy možné nebylo. Ovšem nebyla zde zakotvena ochrana před neodůvodněným znevýhodňováním transsexuálních lidí, tedy diskriminací. (Procházka, Weiss In Fífková a kol., 2008, s. 142-143)

2.5.1 Diskriminace

Diskriminace je rozlišování, omezení nebo odnětí práv určité kategorii osob (obyvatel) pro jejich pohlaví, rasu, národnost, náboženství, třídní nebo politickou příslušnost, ale i věk nebo zdravotní postižení. (Hrdličková, 2007, s. 21)

I když je diskriminace menšin podložena Listinou základních práv a svobod, setkávají se transsexuálové s diskriminací poměrně často. (Zákon číslo 2/1993 Sb. ve znění zákona č. 162/1998 Listina základních práv a svobod) Britské úřady těmito lidem po operaci až do roku 2005 neumožňovali změnu rodného listu. Tento přístup je ideální ukázkou toho, jak se může subjektivní identita jedince lišit od jeho identity oficiálně úřední, přičemž tento rozpor může zásadně zasahovat do lidských práv. V tomto případě jde především o možnost uzavírat sňatky. Bez ohledu na permanentní tlak a lobbování transgender organizací, byl postoj londýnských úřadů dlouhá léta neochvějný, byť u soudu pro lidská práva ve francouzském Štrasburku vláda prohrála několik sporů, většinou se týkaly uznání sňatků, nebo na zanesení změny pohlaví do rodného listu a následně i změny ostatních dokumentů. (Spencerová, 2003, s. 28) V roce 2012 provedla agentura pro základní práva Evropské Unie o diskriminaci LGBT komunity. Výzkumu se zúčastnilo 6 579 transsexuálních osob nad 18 let. 19 % transsexuálních osob uvedlo, že se setkala s diskriminací v oblasti zdravotnictví a čtvrtina s diskriminací na pracovišti. Každá druhá osoba se setkala s výhrůzkami, fyzickým či slovním napadením. Problémem, kteří sami transsexuálové uvádí je, že se transsexualitě nemluví dostatečně otevřeně a neznalost tohoto fenoménu. USA také není v tomto ohledu plně liberální, americký prezident Donald Trump se v roce 2018 pokusil zásadně omezit práva transsexuálům. Pohlaví jedince měli „staronově“ určovat pouze pohlavní orgány, se kterými se daná osoba narodila. Práva transsexuálů jsou v současnosti chráněna americkými zákony, z nichž koncept „pohlaví“ v uplynulých letech do značné míry vymizel. Pohlaví tak určuje především pocit jednotlivce, což dlouhodobě vyvolává kritiku konzervativců a střety se promítají do banalit typu označení toalet, společných ložnic či nejrůznějších vzdělávacích programů. (Aktuálně, 2016) Trump také usiloval o omezení výkonu služby transgender osobám v armádě, tento návrh podpořil v roce 2018 také americký nejvyšší soud. (Idnes, 2018) V Evropě například Maďarsko dne 19.5. 2020 i přes četné mezinárodní protesty zakázalo úřední změnu pohlaví a právní uznání transgenderových osob. U nás je pro úřední změnu pohlaví nutná sterilizace transosob. Což je v rozporu s lidskými právy, transkomunita se proti tomuto vyhradila a požadovala změnu zákona. (Amnesty, 2014) Výrok Výboru pro veřejnou správu a regionální rozvoj ovšem nezazněl v jejich prospěch a zrušení povinnosti sterilizací tak nebylo ve čtvrtek 14.5. 2020 podpořeno. (Jsmetrans, 2020)

3 TRANSLIDÉ JAKO MARGINÁLNÍ SKUPINA SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKY

Podle Matouška (In Kraus 2008, s. 210) je sociální pedagogika definována jako „*odborná disciplína, která se zabývá rozpoznáváním sociálních činitelů ohrožujících vývoj člověka a uplatňováním postupů, jež vyvažují jejich nepříznivé působení.*“

Sociální pedagogika jako vědní obor u nás vzniká až koncem 19. století. Počátek je spojován se jménem G. A. Lindnera, který zavádí pojem sociální pedagogika ve svém spise *Pedagogika na základě nauky o vývoji přirozeném, kulturním a mravním.* (Kraus, 2001, s. 9) Tento obor prošel opravdu pestrým a složitým vývojem, sociologie, pedagogiky, z teorie výchovy i z příkladů praxe pomoci druhým. Sociální pedagogika dodnes v našich zemích nemá jednotné vymezení. Podle Krause však „*není jednoznačně a uspokojivě dodnes vyřešen ani v zemích, kde má značnou tradici a kontinuita vývoje nebyla nijak porušena.*“ (Kraus, 2001, In Procházka, 2012, s. 61) Podle Bakošové je sociální pedagogika z aktuálního pohledu vnímána jako:

1. Pedagogika prostředí s cílem objasnit vztahy výchovy a prostředí
2. Pedagogika zkoumající otázky výchovy člověka s cílem zabývat se výchovou a právy na výchovu pro všechny
3. Pedagogika, která chápe výchovu jako pomoc všem věkovým kategoriím
4. Pedagogika, která se zabývá odchylkami sociálního chování

(Bakošová, 2005, srov. 2008, In Procházka, 2012, s. 63)

Sociální pedagogika se vyslovuje k velmi širokému okruhu problémů a jejich společenských souvislostí. (Procházka, 2012, s. 64) Dle pedagogického slovníku je sociální pedagogika vymezena jako aplikovaná pedagogická disciplína „*jež se zabývá širokým okruhem problémů spjatých s výchovným působením na rizikovou a sociálně znevýhodněnou skupinu mládeže a dospělých*“ (Průcha, Walterová, Mareš, 2001, In Procházka, 2012, s. 65)

Pokud jde o vymezení objektu zájmu sociální pedagogiky, někteří autoři zdůrazňují především otázku životní pomoci. *Jde o pomoc, kterou potřebují lidé, nejsou-li schopni samostatně spravovat své záležitosti, když se musejí vypořádávat se životními úkoly, problémy a ohroženími v různých prostředcích a při hledání optimálních forem kompenzace různých nedostatků.* (Bakošová, 2006, In Kraus, 2008, s.45) v širším pojetí disciplíny se sociální pedagogika zaměřuje na každodennost života jedince, na zvládání životních situací

bez ohledu na věk, akceptuje ochranu jedince před rizikovými vlivy a iniciuje takové změny v sociálním prostředí, které se snaží uvádět do souladu individuální potřeby a zájmy jedince s možností společnosti (Kraus, 2008, s.46)

Jak už jsme sdělili sociální pedagogika je neustále se rozrůstající disciplína, která má široký záběr objektu, společnosti, menšiny a i jedince, kam všude můžeme zařadit transsexuální osoby.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 CÍLE VÝZKUMU

Je třeba si uvědomit, že významnost cíle není univerzální, ale vztahuje se ke specifické skupině, tedy translidí. (Švaříček, Šed'ová, 2014, s. 62)

Cílem výzkumu bylo objasnit jaký je, poměrně specifický život transsexuálních lidí.

Výzkumné otázky byly zvoleny tak, aby nám napomohly k dosažení daného cíle.

4.1 Hlavní cíl a výzkumné otázky

Hlavní cíl výzkumu: Jaký je život transsexuálních lidí?

Z uvedeného hlavního cíle jsme stanovili hlavní výzkumnou otázku a následně otázky dílčí.

HVO: Jaký je život transsexuálních lidí?

VO1: Kdy a jak si začali svou transsexualitu uvědomovat?

VO1: Jak vnímají jedinci, kteří se stali transsexuály, začleňování do společnosti?

VO2: Jaký byl průběh jejich coming-outu?

VO4: Jaký byl průběh jejich tranzice?

VO5: Jaký je nynější život jedinců, kteří se v průběhu života rozhodli stát transsexuály?

5 VÝZKUMNÉ METODY A VÝZKUMNÝ SOUBOR

V následující části práce budou popsány a odůvodněny skutečnosti spojené s výzkumem k praktické části práce. Definovali jsme transsexualitu, její historii, výskyt transsexuálů v populaci, jejich coming-out, diskriminacia také právní náležitosti.

V praktické části se pokusíme zaměřit na život transsexuálů ve společnosti. Objasníme cíl výzkumu, výzkumné otázky, výzkumný soubor a k čemu jsme po následném výzkumu dospěli a jaké je závěrečné hodnocení na danou problematiku.

5.1 Pojetí výzkumu

V našem výzkumu se budeme zabývat především názory a vlastními dojmy z celkové problematiky transsexuality transsexuálních jedinců. Výzkum budeme realizovat kvalitativním šetřením a budeme používat metodu rozhovorů s transsexuály.

Kvalitativní šetření jsme zvolili proto, že bychom chtěli proniknout hlouběji do dané problematiky, což by výzkum kvantitativního šetření neumožnil a byl by tudíž pouze povrchnějšího charakteru.

Tento výzkum slouží především pro zjištění společenského života transsexuálů, který vedou, a je zaměřený na transsexuální jedince. Chceme také zjistit, jak jsou osoby, které se staly transsexuály, začleňování do společnosti, jaké pociťují změny a jaké jsou překážky při začleňování do společnosti

5.2 Typ výzkumu

K vypracování praktické části této práce jsme zvolili kvalitativní typ výzkumu. Byl vybrán, protože se praktická část snaží získat větší množství informací o poměrně malé skupině lidí. „*Termín kvalitativní výzkum zahrnuje řadu teoretických, epistemologických, metodologických a metodických linií, přístupů a pozic a je doménou řady humanitních a sociálních věd.*“ (Pavlásek a Nosková, 2013, s.7)

Hlavními výhodami kvalitativního výzkumu jsou možnosti hlubšího porozumění zkoumané problematiky a schopnosti reagovat na změny v průběhu procesu výzkumu. (Hendl, 2008, str. 128-129)

5.3 Zajištění kvality výzkumu

Při vypracování práce je velmi důležitá snaha o co nejvyšší možnou kvalitu. Proto byl postup při vypracování inspirován některými uváděnými zásadami: (Flick, 1995 in Hendl, 2016):

- *Určení si cílů a standardů pro jednotlivé části.*
- *Určení plnění jednotlivých cílů.*
- *Důsledné vyhledávání různorodých zdrojů informací.*
- *Konzultace obsahu s odborníkem.*

5.4 Výzkumná technika

Protože byl vybrán kvalitativní výzkum, zvolili jsme výzkumnou techniku, která umožňuje získat hlubší informace a lepší porozumění o dané problematice. Výzkumnou technikou je tedy polostrukturovaný rozhovor. Zejména kvůli zvolenému tématu práce, které vyžaduje celkem citlivé a osobní informace.

Tutu techniku jsme zvolili, kvůli možnosti kombinaci předešlé přípravy a zároveň umožnění dovysvětlení v případě špatného pochopení otázky, nebo doptání se na podrobnější informace v případě, že by informace od respondenta byly pro obsažení tématu neúplné. (Pavlásek a Nosková, 2013, s 104)

„Během rozhovoru musí tazatel udržovat motivaci dotazovaného k vyprávění tím, že se chová určitým způsobem, ale zároveň nesmí ovlivnit obsah sdělení tím, že kladně nebo záporně reaguje na odpovědi. Ačkoli tazatel zůstává neutrální vůči obsahu, musí vhodně podněcovat respondenta, aby mu svěřoval další podrobnosti. Tento přístup znamená dávat dotazovanému najevo, že se jeví tazateli jako velmi zajímavá osoba.“ (Hendl, 2016, s. 175)

Vždy před zahájením samostatného rozhovoru s konkrétním respondentem jsme si ověřili jejich poučený souhlas, aby se zaručil princip důvěrnosti výzkumu. Tento souhlas byl zaznamenán na diktafon a byl také sestaven v dokumentu, kteří respondenti před zahájením rozhovoru podepsali. Tento poučený souhlas přijali všichni, což znamená, že dobrovolně souhlasili se zařazením do výzkumného šetření. (Švaříček, Šedřová, 2014, s. 46)

5.5 Charakteristika výzkumného souboru

Participanty pro výzkum jsme vybrali pomocí metody sněhové koule, tedy kdy tato metoda spočívá v tom, že jsme oslovili jednoho respondenta, který nám pomohl k oslovení dalších jedinců. *„Evaluátor postupně kontaktuje další osoby, na něž ho původní informanti odkáže, a tímto způsobem rozšiřuje vzorek subjektů („nabaluje a zvětšuje sněhovou kouli“). (...) kritickým prvkem této metody je výběr první vlny kontaktů; pokud by se evaluátor spolehl pouze na kontakty poskytnuté zadavatelem evaluace, mohla by identifikace zainteresovaných*

stran skončit s výčtem subjektů výrazně zaujatých ve prospěch (nebo neprospěch) evaluované intervence.“ (Garay, 2016, s. 58) Participantů, kteří byli ochotní se zapojit do výzkumu, bylo tímto způsobem vybráni celkem čtyři. Jednalo se o 2 ženy (MtF) a 2 muže (FtM) ve věku mezi 20 až 40 lety. Všichni žijí v různých krajích České republiky.

5.6 Průběh rozhovorů

Rozhovory byly realizovány v průběhu března a dubna. Při plánování nahrávání bylo dbáno na to, aby byl pro rozhovor dostatek času a nikdo z účastníků nebyl nervózní z důvodu časového tlaku. Tím by hrozilo, že participant zkrátí odpovědi, aby byl rozhovor kratší. To by mohlo mít za následek případné vynechání klíčových dat, nebo celých pasáží. Kvůli vzniklé situaci, která v České republice začátkem března 2020 nastala, probíhalo získávání dat online korespondencí, pouze jeden rozhovor proběhl formou osobního setkání v bytě participanta, kdy si to přál sám participant. Prostředí splňovalo podmínky pro pořízení nahrávky klid, ticho, minimum rušivých elementů a dobrou dostupnost. Před nahráváním byla s participanty dohodnuta následující pravidla pro rozhovor:

- Forma oslovení – participant si mohli sami vybrat, zda chtějí, aby jim bylo během rozhovoru tykáno či vykáno. Všichni oslovení participant si vybrali formu tykání, a to s odůvodněním, že je to pro ně příjemnější forma komunikace, zvláště tehdy, když se má jednat o osobní informace.
- Seznámení se s okruhy otázek – ještě před začátkem byli participant seznámeni s okruhy, kterých se bude rozhovor týkat, aby byli připravení na skutečnost, že se jedná o osobní a citlivá témata a mohli se tedy na základě těchto informací sami rozhodnout, zda jim takové pojetí rozhovoru nebude příliš nepříjemné.
- Možnost neodpovědět na otázku – před zahájením rozhovoru byli participant spraveni o možnosti neodpovídat na otázku, která jim nebude příjemná. Této možnosti však ani jeden z nich nevyužil.
- Anonymita participantů – každý účastník byl poučen o tom, že rozhovor bude použit pouze za účelem vypracování bakalářské práce a také, že nebude nikde uvedeno konkrétní jméno, nebo jiné údaje, podle kterých by bylo možné danou osobu identifikovat.

Podle Hendla (2016), otázky byly zvoleny tak, aby na dotazované působily otevřeným dojmem, zároveň však, aby byly kladeny citlivým způsobem. Byly využity otázky zaměřené

na zkušenosti, názory a pocity participantů spojené s tématem práce. Jejich řazení probíhalo z části chronologicky podle odvíjení se jejich příběhu.

Otázky byly připraveny v tomto znění, ovšem v některých rozhovorech, mohou být kladeny jiným způsobem, nebo dalším množstvím doptávacích otázek, které měly za úkol se dopracovat k předem stanovené výzkumné otázce.

1. Kdy sis začala svou odlišnost uvědomovat?
2. Komu si to jako první řekla a jak na to dotyčný reagoval?
3. Jak na to potom reagovalo i tvé okolí? (rodina, přátelé)
4. Jaký byl průběh tvé tranzice?
5. Jaký měla tato změna dopad na lidi, které nyní kolem sebe máš? (zda je společnost lidí v níž se nyní nacházíš jiná)
6. Jak se změnil tvůj společenský život na veřejnosti?
7. Jaký byl přístup lidí v širším okolí na tvou změnu?
8. Jaké pociťuješ změny vzhledem k transgender při začleňování? (problémy, setkání s diskriminací)
9. Co bylo největším problémem v rodině vzhledem k tvému rozporu pohlaví a pohlavních orgánů?
10. Jakým způsobem k tobě přistupují v práci, nebo při jejím hledání?
11. Jak k tomu přistupovali tví přátelé, pokud byly jejich reakce negativní, z jakého důvodu?
12. Jaké jsou úskalí při hledání/výběru partnera?
13. Jak transsexualita ovlivnila kvalitu tvého života?

Délka rozhovoru byla u každého participanta individuální. Odvíjela se od toho, jak rychle došlo k vyčerpávání tématu a na množství informací, které chtěl dotyčný sdělit. Nicméně v průměru trval rozhovor okolo 10 minut.

5.7 Posloupnost zpracování rozhovorů

Prvním krokem při vypracovávání bylo stanovení cíle práce. Následovalo vytvoření dílčích cílů a výběr typu a metody výzkumu. Dalším krokem bylo vytvoření vhodných otázek pro

naplnění jednotlivých dílčích cílů. Po vytvoření otázek bylo nezbytné zajištění participantů. V tomto kroku došlo ke komplikacím z důvodu obtížnosti se získáváním participantů k získání rozhovorů a také z důvodu vzniklé situace začátkem března 2020, kdy jsem se nemohla s participanty setkat osobně. Po pořízení rozhovorů byly zhotoveny doslovné přepisy. Dalším krokem bylo opětovné přečtení rozhovorů a zaznamenání klíčových informací u každého z nich. Data byla roztržena do jednotlivých témat dle dílčích cílů.

6 ANALÝZA ZÍSKANÝCH INFORMACÍ

V této kapitole praktické části práce budou analyzovány odpovědi respondentů. Informace získané prostřednictvím rozhovorů byly zpracované podle otevřeného kódování a následně rozděleny do tematických okruhů.

Rozhovory, které jsme pořídili, bylo nutno přepsat do písemné podoby. Tato činnost trvala déle než samotný rozhovor. Je doporučeno přepsat opravdu většinu rozhovoru, nejlépe jeho přesné znění. Tímto došlo k vizualizaci dat, což je v tomto případě ideální pro zvýrazňování důležitých částí, kódování a vytváření sítě propojeností. (Švaříček, Šed'ová, 2014, s. 181-183)

Dalším krokem při analýze dat bylo kódování. Postupovali jsme tak, že analyzovaný text byl nejdříve rozdělen na menší části neboli jednotky, např. slova, sekvence slov, věty nebo odstavce. Jednotky byly přiděleny k určitému kódu, který je pojmenovaný, a to buď slovem či krátkou frází. (Švaříček, Šed'ová, 2014, s. 211–212).

Následovalo seskupení kódů do kategorií se společným významem. Vytvořili jsme 5 kategorií.

Názvy kategorií

- Uvědomění
- S pravdou ven
- Průběh tranzice
- Přijetí okolí
- Nynější život

6.1 Uvědomění

První kategorii jsme pojmenovali Uvědomění. Jde o první náznaky odlišnosti a následného uvědomění si své transsexuality

Tato kategorie zahrnuje 3 kódy: první náznak, odlišnost, uvědomění.

Pouze jeden z dotazovaných respondentů vypověděl, že si začal uvědomovat svou transsexualitu již v útlém věku. „*Ve třech letech, chodil jsem za mamkou s tím, že jsem kluk. Proč nemůžu čůrat jako brácha a proč nemám dole to, co brácha.*“ (R1) Další vypověděl, že by něco mohlo být jinak, vnímal také už od mala „*V dětství jsem měla intenzivní fantazie, že jsem holčička, ale strašně jsem se za to styděla a nikomu to neřekla. Myslela jsem si, že jsem prostě divná a nevěděla, co je za problém.*“ (R2) nicméně to nepovažoval za transsexualitu. Zbytek vypověděl, že uvědomění přišlo v pubertě „*První nějaký kousek svého ženství jsem objevila asi v 13 letech.*“ (R3) další z dotazovaných vypovídá „*Začal jsem si to uvědomovat tak 9. třídě na ZŠ, ale nebyl jsem si moc jistý, co se se mnou děje, nebo co a proč to tak cítím.*“ (R4) To pravé uvědomění přišlo mezi 16-19 rokem „*...asi v 17 začala přemýšlet nad tím, že bych trans mohla být, že to nebude jen „koniček“ – převlékat se jako holka.*“ (R3), „*Asi v 16, až když jsem si to našel na netu, jsem věděl, že jsem transsexuál.*“ (R4)

6.2 S pravdou ven

Tato kategorie popisuje průběh coming-outu respondentů, kdo byl první, komu tuto informaci sdělili a jak dotyčný reagoval, proto nese název S pravdou ven.

V této kategorii máme 4 kódy: sebezapření, už to dál nejde, první osoba, reakce.

Všichni respondenti vypověděli, že předtím, než se někomu svěřili, zkoušeli žít nějakou dobu v roli, jež jim byla přidělena. „*Zkoušel jsem i holčičí oblečení, podprsenky, ale bylo mi to vše tak proti srsti, že hrůza.*“ (R1) Tato doba se u každého z dotazovaných liší. Ovšem u participantů, kteří se identifikovali jako muži, byla tato doba, nějakého sebezapření, poměrně kratší „*Moc dlouho ne, asi tři dny potom, co jsem zjistil, že něco jako transsexualita existuje. Sice jsem si pořád o tom četl dokola na různých internetových stránkách, ale čím víc jsem o tom četl, tím víc jsem věděl, že to jsem já.*“ (R4) nežli u vypovídajících žen. „*Asi v 19-ti jsem*

o změně pohlaví uvažovala.... Pak jsem to ale zavrhla jako blbost a nechala to zametené pod koberec dalších skoro 20 let.“(R2) Svěření se předcházely obavy „*Bál jsem se reakce, ale zároveň jsem byl rád, že jsem s tím vyšel ven, protože mi spadl kámen ze srdce.*“ (R4)

Coming-out jako takový uskutečnili opět dříve participanti, kteří se nyní identifikují jako muži „*poprvé jsem to řekl tak v těch 16 svojí sestřenici.*“(R4), Jeden z dotazovaných participantů uvádí, že jeho průběh comingoutu probíhal v podstatě celý život „*tak v těch třech jsem to prakticky řekl poprvé, ale nicméně, když už jsem byl starší... okolo toho 8-9 roku a věděl jsem, kdo jsem a taky co chci, a že už to nejde a musím to říct, tak to byla kamarádka mé sestry, ale nijak se to neřešilo, max to řekla zase mamce, a to bylo celý.*“ (R1), ovšem vážnost této situace tomu okolí začalo prisuzovat až v jeho 15. „*To bylo na přelomu patnáctin, došel jsem domů se svou první holkou, se kterou jsem se znal už od dětství, já byl tak drzý, že jsem řekl mami, až Lucka odejde musíme si promluvit.*“ (R1) Dotazované ženy vypověděly, že se poprvé někomu svěřily až v dospělosti. „*Uplynulých asi 7 let to ve mě pomalu bobtnalo, až ve věku 37 let jsem se svěřila dvěma kamarádkám.*“ (R2) „*Prvně jsem to řekla mamce, když mi asi bylo 21.*“(R3) za tuto prodlevu mohl strach z reakcí „*Bála jsem se, hrozně jsem se bála.*“ (R2) ani jeden z dotázaných neuvedl, že by reakce osoby, které tuto informaci sdělili, byly výrazně negativní „*Ta na to reagovala naprosto v pohodě, že jsem její dítě a bude mě mít ráda, ať už si vyberu jakoukoliv cestu, když budu pak šťastná.*“ (R3) „*Ano, řekla, vím o tom, byl jsi takový a makový, když si byl malý. Dobře, dovolím ti to, nebudu ti v tom bránit, podpořím tě a objednáám tě, ale až ti bude 18.*“(R1)

6.3 Průběh tranzice

Tato kategorie popisuje průběh tranzice transsexuálních jedinců.

Kódy jsou v této kategorii 4: nejistota, vyšetření, hormony, operace

Začátek této cesty byl individuální jeden z dotazovaných se svěřuje, že než se rozhodl, byl si velmi nejistý a několikrát své sezení u doktorce ze strachu zrušil „*Hele, k doktorce jsem se objednávala na třikrát. První dva pokusy jsem odvolala ze strachu a z důvodu, že si myslím, že to zvládnou sama.*“ (R3) byla to pro něj dlouhá cesta, než se rozhodl k zásadnímu kroku „*Pak asi po dvou letech docházení a bavení se o mých pocitech, jsem dospěla k závěru, že si budu pořád říkat, jaké by to bylo žít jako holka. A že když mám tu možnost vyzkoušet ty hormony a neudělám to, bude mě to pronásledovat celý život.*“(R3) Následovalo několik vyšetření, která nebyla, jak jeden vypovídá, příjemná „*Takže, vyšetření před hormony, podotýkám na gyndě jsem v životě nebyl... Z toho mam největší trauma.. No je interna tam ti vezmou krev*

moc změní srdce štítnou žlázu kontrolují, plus váhu atd. musíš se vysvléct, takže to je trochu nepříjemné, protože musíš ukázat svoje tělo“ (R1). Jeden vypovídá, že nejhorší částí pro něj byly psychotesty „nicméně otázky jsou nejhorší, musíš dopodrobna popsat třeba jestli masturbuješ a jak jaké máš u toho představy... což je fakt těžké a psycho a je to zároveň nechutné...a co se do toho motají ...moje věc“ (R1) Následovalo nasazení hormonů „v roce 2015 jsem byl poprvé na injekci testosteronu.“ (R4) mohlo to přinést úlevu „A po pár dnech, co jsem na nich byla, jsem pocítila neskutečnou úlevu a spokojenost. A věděla jsem, že to je správný krok.“ (R3), ale také to s sebou neslo úskalí „Ikdyž беру hormony změna hlasu se moc nepovedla, zastavilo se to v určitém stádiu...A znám jak 15letý jouda.“ (R1) potom následoval tzv. Real test, tedy rok v opačné roli „poté jsem asi rok musel žít v mužské roli a pak jsem musel v Praze předstoupit před komisí, která dovolila operace na změnu pohlaví“ (R4) pocity před komisí jeden z dotazujících popisuje takto „bylo to velmi ponižující, měla jsem strach, zda jsou mé odpovědi dostačující.“ (R4). Po potvrzení komise, začíná cesta operací „hned jsem si začal zjišťovat nemocnice, kam můžu jít na svou první operaci, a to byla Mastektomie a poté asi 6-7 měsíců nato, jsem šel na Hysterektomii do Olomouce.“(R4)ne všechny osoby podstupují real test life a následné předstoupení před komisí, berou pouze hormony a nepostupují operaci pohlavních orgánů, což jim ovšem neumožňuje úřední změnu „pokud před komisí nepůjdu, tak podle současných zákonů nemůžu změnit úředně pohlaví a nemám nárok na ženské jméno.“ (R2)

6.4 Přijetí okolí

Tato kategorie nese název Přijetí okolí a zahrnuje nový život v roli, o které snili mezi jejich blízkými, rodinou, přáteli i širším okolím, jak na to dotyční reagovali a jaké bylo jejich přijetí.

Tato kategorie má 6 kódů: slzy, radost, rodina, přátelé, práce, partnerské vztahy, přijetí.

Při začleňování participanti vypovídají, že jejich přátelé to přijali vstřícně, jeden z dotazovaných respondentů uvádí, že „Reakce přátel byla skvělá, negativní reakce žádné.“ (R2) další vypovídá „...ze školy jinak nemám negativní reakce, prostě to přijali.“ (R3) širší okolí na to také reagovalo pozitivně „Jelikož se pohybuji mezi LGBT friendly lidma, tam nepociťuji nic negativního. „Spíše mi lidé přijdou milejší, ale to nebude asi tak souviset s bytí trans, ale že mě vnímají jako ženu.“ (R3), „...myslím si, že to lidi začínají brát už normálně, když někdo řekne, že je trans, tak mi přijde, že se spíš lidi ptají, jak to probíhá.“ (R4) naopak s větším nepochopením se setkali dva dotazování v rodině. „Manželka to neunesla a musela

jsem odstěhovat a teď se rozvádíme. Jejimi slovy: brala si chlapa, se ženou si život představit nedokáže, a taky děda, ale to je tou jinou dobou..“ (R2), další dotazovaný říká „Taťka je jediný, který to neuznává, ale bere mě v pohodě a vycházíme spolu, jen mi říká Veroniko a já mu v tom bránit nebudu.“ (R1). u některých se to neobešlo bez slz „...nejdříve se rozplakal, myslel si, že přijde o tatínka..“ (R2), „s babičkou a tetou jsme brečeli..“ (R4) další vypovídá, že potom co jej začínají oslovovat ženským rodem, měl skvělý pocit „to když jsem poprvé v životě zažila, že mě někdo jako ženu vnímá mi způsobilo explozi v mozku a už to nešlo vrátit.“ (R2) i přesto, že participanti vypověděli, že nyní po své změně nemají se začleněním v podstatě žádný problém a s negativními reakcemi se nesetkávají, jeden participant vypovídá, že měl strach, jaké budou reakce „...jelikož jsem viděl různé filmy na toto téma a popravdě jsem se nějakou dobu bál vycházet z domu.“ (R4) jeden z dotazovaných se svěřil, že si prošel šikanou, bylo to ovšem v dětství, kdy už tehdy o své transsexualitě otevřeně mluvil „Abych některým starším děckám dokázal, že jsem doopravdy kluk, nechal jsem se přejíždět kolem, mlátit, vyválet v bahně, roztrhat oblečení a tak podobně.“(R1) v otázce hledání si partnera se odpovědi různí, dva z dotazovaných vypovídají, že si partnera našli a jsou šťastní, ovšem jsou si vědomi toho, že to není vždy tak jednoduché „Nynější partnerku jsem potkal na vysoké škole a vzala to v pořádku, jelikož její strýc je taky po přeměně, ale myslím si, že kdybych ji nepotkala neměla s tímto zkušenost, bylo by to.. byl bych sám.. tohle jen tak někdo nezkusne.“ Dva z nich mají s navázáním milostného vztahu problém „Jsem stále na holky a vlastně si zvykám na to, že jsem lesba a v tom chodit zatím neumím..... Teď jsem už rok single a nevím vlastně pořádně kde hledat a jak na to jít.“ (R2), „Velmi velká. Já mám to štěstí, že jsem vizuálně žena po všech stránkách. Ale i přes to, se může stát, že mě muž odmítne kvůli mé minulosti. Když né on, může mě odmítnout jeho rodina.“(R3)V otázce zaměstnání jeden z respondentů vypovídá, že měl při jeho hledání problémy a setkal se s diskriminací „V Kauflandu ani v Bille nechtějí trans, proto jsem se vrátil do KFC, v Barumu jsem vydržel měsíc a pak mi řekli, že tu práci nesmí dělat ženy, ale to jsem byl zrovna ve stádiu přeměny“(R1) další z dotazovaných vypověděl, že má zatím strach se v práci někomu svěřit „Kolegové to o mně nevědí a ani nechci, aby to věděli, zatím se bojím reakcí, a taky nemusí vědět všechno...možná se někdy svěřím.“(R4) Třetí z participantů ve své práci žádné problémy nepocíťoval a ani o ni nepřišel „O práci jsem nepřišla, mám pořád stejnou. S kolegy není žádný problém, všichni to respektují. Vlastně jsem nenarazila jsem na žádné negativní reakce.“(R2) Poslední z dotazovaných otázku práce zatím neřeší, jelikož studuje a brigádu nemá.

6.5 Nynější život

Tuto Kategorii jsme pojmenovali Nynější život, popisuje život, který nyní vedou transsexuální osoby.

Tato kategorie má 4 kódy: prázdnota, společnost, spokojenost, plný a naplňující pocit

Respondenti vypovídají, že mnohem prázdňější a smutnější život vedli právě před svou proměnou. „*Možná to předtím, když jsem žila jako kluk, zasahovalo do některých oblastí.. jako společenský život, kterému jsem se vyhýbala.*“ (R3) Jeden z dotazovaných uvedl, že před tranzicí měl problém i se svým tělem „*jsem nosil i 25 triček na sobě, aby nešlo poznat, že mi rostou prsa.*“ (R1) také uvádí, že největší změnu v životě na veřejnosti vnímá situace, které jsou pro nás naprosto běžné „*Konečně jsem mohl začít chodit na veřejné záchodky...pánské.., bez toho aniž by se na mě debilně dívali, po operaci jsem se mohl projít bez trička úplně v klidu, sice se občas někdo blbě dívá na jizvy, ale to je mi fuk.*“ (R1)

Nynější společenský život participantů je šťastný, může za to fakt, že každý žije v roli, po které toužil „*Cítím se být konečně sama sebou, sama sebe mám ráda. To je obrovská změna, pocit, jaký jsem neznala.*“ (R2), „*Asi tak, že jsem teď lepším člověkem, byl jsem housenka, která se musela zakuklit, aby z ní vyletěl krásný motýl. Konečně žiju v identitě, ve které jsem toužil žít od dětství.*“ (R1), „*Tak rozhodně jsem teď víc šťastný, sebevědomější, bez stresu a strachu. Prostě se cítím víc sám sebou a jsem spokojený.*“ (R4). Také říkají, že okruh lidí, v němž se nyní nachází se nezměnil, nebo je dokonce mnohem širší „*Společenské vazby, co jsem si předtím udržovala, mi zůstaly. Má síť se rozrostla o spoustu nových známých a kamarádů, kteří jsou buď taky trans, nebo se zapojují do podpory trans komunity.*“ (R3)

6.6 Interpretace praktické části

„*Na závěr se výzkum dostává do podoby, kdy by měla být vytvořena kostra příběhu a napsána výzkumná zpráva, při které je prováděná interpretace získaného materiálu.*“ (Švaříček, Šedřová, 2014, s. 247)

Praktická část měla za úkol objasnit, jaký je život transsexuálních jedinců. Díky odpovědím, které respondenti poskytli, byly zjištěny informace, které napomohly jednotlivé dílčí výzkumné otázky popsat.

Kdy a jak si začali svou transsexualitu uvědomovat?

Uvědomění si transsexuality bylo velmi individuální, můžeme jej rozdělit na dvě části, kdy si nejdříve začínají uvědomovat jakousi odlišnost, kterou popisují, jako něco, co je špatně a nemělo by to tak být, doplňují to fantaziemi o tom, že jsou druhým pohlavím a později dochází k zjištění, že se jedná u transsexualitu. Pocity odlišnosti pociťují často již v nízkém věku, pravé uvědomění přichází za často v pubertě.

Jaký byl průběh jejich coming-outu?

Cílem této otázky bylo zjistit, kdy nastal jejich comingout, kdo byl první, komu to řekli a jak na to dotyčný reagoval. Všichni dotazovaní uvedli, že před tím, než vyšli s pravdou najevo, proběhla u nich forma sebezapření a pokoušeli se žít v roli, jež jim byla přidělena. Toto období s sebou neslo ovšem smutek a pocit nenaplněného života. Coming-outu předcházela strach z reakcí. Také jsme zjistili, že u participantů, kteří se identifikují jako muži proběhl comingout poměrně dříve, nežli tomu bylo u žen. Člověk, kterému tuto skutečnost sdělili, byl nejčastěji rodinný příslušník, žádný z dotazovaných neuvedl, že by od něj zaznamenal negativní reakce.

Jaký byl průběh tranzice?

Průběh tranzice byl individuální, některým trvalo dlouhá léta, než se vůbec rozhodli k tomuto kroku. Po vyšetřeních, která participanté popisují jako pro nepříjemný zážitek, dostávají hormony, které jim mění život a mají s nimi lepší pocit a jsou šťastnější. Následný rok v opačné roli, nebyl nijak nepříjemný a nesl s sebou natěšení, komise byla pro vypovídající ponižujícím zážitkem, nicméně po něm mohli započít řadu operací.

Jak vnímají jedinci, kteří se stali transsexuály, začleňování do společnosti?

Participanté vypovídají, že po jejich coming-outu následuje velká úleva a pocit štěstí, popisují, že jejich okolí je přijímá pozitivně, poznávají nové lidi a s negativními reakcemi se v širším okolí nesetkali. Mají radost z toho, kdy je ostatní oslovují rodem, který jim je příjemný. V otázce partnerského vztahu pociťují problém.

Jaký je nynější život jedinců, kteří se v průběhu života rozhodli stát transsexuály?

Zjistili jsme, že vedli mnohem prázdnější život před svou změnou, nyní jsou šťastní, protože žijí v roli, po které často půlku svého života toužili.

Hlavním cílem bylo zjistit jaký je život transsexuálních lidí

Můžeme říci, že život transsexuálních osob je těžký především v první části jejich života, kdy teda žijí v těle, ve kterém být nechtějí, neví, jak s tímto pocitem naložit, po době sebezapření, kdy se každý snaží žít v tom těle, které mu bylo přiděleno, přichází na řadu jejich comingout, participanti uvádí, že po tomto kroku, kterému často předchází obavy a u některých dlouhá léta přemýšlení a strach z reakcí, nastane úleva. Průběh tranzice je individuální, pocity se v nich mísí, jsou šťastní, že se věci daly do pohybu, ale samotný proces je časově náročný a pro mnohé vyčerpávající, nicméně vědí, že je to důležité, pro jejich budoucí roli. Při začleňování naši dotazující vypovídají, že s nikým a ničím neměli problémy. Jejich následný život je šťastný a naplněný, protože konečně žijí v roli, po které toužili. Ovšem bylo by pošetilé, abychom na základě tohoto výzkumu vyvodili, že život transsexuálních osob po přeměně je jen růžový, i když každý z našich dotazovaných participantů vypověděl, že se nemusel potýkat s žádnými většími problémy, dotazování byli jen čtyři, a proto jsou výsledky relevantní.

;

ZÁVĚR

V průběhu této bakalářské práce jsme měli možnost získat mnoho informací o transsexuálních jedincích, vymezili jsme si přesnou definici, a co transsexualita obnáší, zjistili jsme kam, až sahá jejich historie, taky jaký je statistický výskyt v populaci, proč se více osob hlásí ke své transsexualitě na východě nežli na západě. Jaký přístup k těmto lidem máme u nás a jaký je ve světě, zjistili jsme, že máme mnoho organizací, které se této problematice věnují a těmto lidem pomáhají, objasnili jsme si legislativu spojenou s transsexuálníma osoba a taky jaké čelí tito lidi diskriminaci u nás i ve světě.

Výzkum nám umožnil ukázat, jak u participantů probíhalo uvědomění si své transsexuality, jaký byl jejich comingout, komu tuto informaci sdělili první a jak na to dotyčný reagoval, dále jsme zjistili, jak probíhalo jejich začlenění do společnosti a taky jaký vedou nynější život. Největší komplikací pro realizaci výzkumu bylo sehnat participanty.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- BORNEMAN, Ernest. *Encyklopedie sexuality*. Praha: Victoria Publishing, 1993. ISBN 80-85605-17-1.
- FEINBERG, Leslie. *Pohlavní štvanci: [od Johanky z Arku až po současnost]*. Praha: G plus G, 2000. Zde a nyní. ISBN 80-86103-32-3.
- FIFKOVÁ, Hana. *Transsexualita a jiné poruchy pohlavní identity*. Vyd. 2. Praha: Grada, 2008, 202 s., [8] s. barev. obr. příl. ISBN 9788024716961.
- FIFKOVÁ, Hana. *Transsexualita: diagnostika a léčba*. Praha: Grada, 2002. ISBN 80-247-0333-5.
- GARAY, Jana. *Metody identifikace zainteresovaných stran. Evaluační teorie a praxe*. Praha, 2016, 4(1), 45–68. ISSN 2336-1158.
- HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-0982-9
- HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 9788073674854.
- HRDLIČKOVÁ, Alena. *Úvod do gender studies*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2007. ISBN 978-80-86708-41-6.
- KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál, 2008. ISBN 9788073673833.
- PAVLÁSEK, Michal a Jana NOSKOVÁ, ed. *Když výzkum, tak kvalitativní: serpentinami bádání v terénu*. Brno: Masarykova univerzita, 2013. Etnologické studie. ISBN 978-80-210-6480-5.
- PROCHÁZKA, Miroslav. *Sociální pedagogika*. Praha: Grada, 2012. Pedagogika (Grada). ISBN 9788024734705.
- SPENCEROVÁ, Tereza. *Jsem trans'ák!*. Praha: G plus G, 2003. ISBN 80-86103-64-1.
- ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2014. ISBN 9788026206446.
- TEICH, Nicholas M. *Transgender 101: a simple guide to a complex issue*. New York: Columbia University Press, c2012, xix, 168 s. ISBN 9780231157124.
- WEISS, Petr. *Sexuologie*. 1. vyd. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-2492-8.

ELEKTRONICKÉ ZDROJE

OTÁHAL, Lucian a Ondřej PLEŠMÍD. *Hlavní problémy současné právní úpravy v oblasti právního uznání genderové identity a návrhy jejich řešení: Platforma pro rovnoprávnost, uznání a adiverzitu* [online]. 2015. Praha, 2015 [cit. 2020-05-22]. Dostupné z: [file:///C:/Users/macov/Downloads/Gender_identity_policy_paper_PROUD_\(2015\).pdf](file:///C:/Users/macov/Downloads/Gender_identity_policy_paper_PROUD_(2015).pdf)

Transsexuálové si nebudou libovolně vybírat toaletu, žaluje deset států USA Obamovu vládu [online]. [cit. 2020-05-22]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/deset-statuusa-zazalovalo-obamovu-vladu-kvuli-toaletamkrit/r~b34f678c459a11e683920025900fea04/?redirected=1522100320>

Trump nechce transgenderové osoby v armádě, obrátil se na nejvyšší soud Zdroj: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/donald-trump-transgender-armada-nejvyssi-soud-usa.A181124_081209_zahranicni_hm1. *Idnes.cz* [online]. 24.11 2018 [cit. 2020-06-04]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/donald-trump-transgender-armada-nejvyssi-soud-usa.A181124_081209_zahranicni_hm1

Jsmetrans a jsme tady: Transparent. *Jsmetrans.cz* [online]. 15.5 2020 [cit. 2020-06-04]. Dostupné z: https://jsmetrans.cz/?fbclid=IwAR2u4DKzhUc-t6F_eU-sDyRszejUq4ChbsLngaI-aiiFq5jQzyfI7vy5ELCQ#co-je-to-byt-trans

Translidé: transforum [online]. 2004 [cit. 2020-06-04]. Dostupné z: <http://www.translide.cz/transforum>

TRANSGENDER LIDÉ ČELÍ V EVROPĚ DISKRIMINACI A NELIDSKÉMU ZACHÁZENÍ: Nová zpráva Amnesty International: evropské země porušují lidská práva těch, kteří se snaží právně změnit své pohlaví. *Amnesty.cz* [online]. 10.2 2014 [cit. 2020-06-04]. Dostupné z: <https://www.amnesty.cz/news/413/transgender-lide-celi-v-evrope-diskriminaci-a-nelidskemu-zachazeni>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

LGBT-komunita sdružující lesby, gaye, bisexuály a transsexuály

MtF-male to female

FtM-female to male

Gender-rod

R1-respondent 1

R2-respondent 2

R3-respondent 3

R4-respondent4

SEZNAM PŘÍLOH

Rozhovor s respondentem R3

PŘÍLOHA P I: NÁZEV PŘÍLOHY

1. Kdy sis začala svou odlišnost uvědomovat?

První nějaký kousek svého ženství jsem objevila asi v 13 letech. Pak jsem asi v 17 začala přemýšlet nad tím, že bych trans mohla být, že to nebude jen „koníček“ – převlékat se jako holka.

2. A komu si to jako první řekla a jak na to dotyčný reagoval?

Prvně jsem to řekla mamce, když mi asi bylo 21. Ta na to reagovala naprosto v pohodě, že jsem její dítě a bude mě mít ráda, ať už si vyberu jakoukoliv cestu, když budu pak šťastná. Ale hlavně ať si vše ujasním a neudělám ukvapená rozhodnutí.

A okolí na to reagovalo jak?

Nezažila jsem žádnou negativní reakci. Jinak blízcí kamarádi to přijali a podporují mě.

3. Jaké pociťuješ změny vzhledem k transgender při začleňování?

Jelikož se pohybuji mezi lgbt friendly lidma, tam nepociťuji nic negativního. Spíše mi lidé přijdou milejší, ale to nebude asi tak souviset s bytí trans, ale že mě vnímají jako ženu.

4. Jakým způsobem k tobě přistupují v práci, nebo při jejím hledání?

Já zatím studuju a na brigádu nechodím.

5. Co bylo největším problémem v rodině vzhledem k tvému rozporu pohlaví a pohlavních orgánů?

Nic. Rodičům jsem vysvětlila, že mě tahle situace trápí už půlku života, že sem vyhledala odbornou pomoc, a že je mi v té ženské roli lépe. To sami i pozorují a jsou rádi, že jsem šťastná.

6. Jak k tomu přistupovali tví přátelé? Byly nějaké negativní reakce?

Nezažila jsem. Jeden kamarád mi nevěřil a myslel si, že to je nějaká moje legranda. Což se mu nedivím, protože si se mnou zažil spoustu vtípků...

7. Jaké jsou úskalí při hledání/výběru partnera?

Velmi velká. Já mám to štěstí, že jsem vizuálně žena po všech stránkách. Ale i přes to, se může stát, že mě muž odmítne kvůli mé minulosti. Když né on, může mě odmítnout jeho rodina. Spousta žen jako jsem já proto svou minulost tají.

8. Jaký byl přístup lidí v širším okolí na tvou změnu?

Za širší okolí mohu považovat tak moji katedru, jinak se jinde nepohybují a se vzdálených kamarádů se jen pár ozvalo s „likem“ na mé trans posty. Ze školy jinak nemám negativní reakce, prostě to přijali. Co jsem si změnila oficiálně jméno, tak jej začali automaticky používat, snaží se mě oslovovat jako ženu, i když jim to občas ujede. Ale jsem moc ráda za takovou reakci, protože jsem s nikým z kolegů tuhle záležitost neřešila. Vyjma sekretářky, která se mě zeptala, jak mě má oslovovat. Možná to pak rozšířila jen dál, opravdu netuším.

9. Jaký měla tato změna dopad na lidi, které nyní kolem sebe máš? (zda je společnost lidí v níž se nyní nacházíš jiná)

Společenské vazby, co jsem si předtím udržovala, mi zůstaly. Má síť se rozrostla o spoustu nových známých a kamarádů, kteří jsou buď taky trans, nebo se zapojují do podpory trans komunity.

10. Jak se změnil tvůj společenský život na veřejnosti?

Cítím se více společensky aktivní a mám potřebu být s lidmi více než předtím.

11. Jak transsexualita ovlivnila kvalitu tvého života?

To je asi těžké říct. Nepřipadám si, že bych kvůli tomu, že jsem trans měla nějak méně kvalitní život. Možná to předtím, když jsem žila jako kluk, zasahovalo do některých oblastí – jako společenský život, kterému jsem se vyhýbala.

Ještě mě napadlo, že jsem díky hormonům objevila kouzlo emocí, jako kluk jsem byla velice studený čumák. A s ohledem zpátky mi přijde, že bez těch emocí jsem žila takovou neúplnou verzi života, a až teď si vše můžu naplno prožít.

12. Jak probíhala tvá tranzice?

Hele, k doktorce jsem se objednávala na třikrát. První dva pokusy jsem odvolala ze strachu a z důvodu, že si myslím, že to zvládnou sama. Každopádně já jsem byla velice zmatena a nerozhodná, jestli "jsem dostatečně trans" na to, abych šla do proměny apod. Proto mi to trvalo docela dlouho, než jsem se nějak rozhoupala. Prošla jsem si

všemožné vyšetření a po každém tomto krůčku jsem měla vždy dobrý pocit. I když jsem si stále nebyla na 100 % jistá, že chci tranzici. Pak asi po dvou letech docházení a bavení se o mých pocitech, jsem dospěla k závěru, že si budu pořád říkat, jaké by to bylo žít jako holka. A že když mám tu možnost vyzkoušet ty hormony a neudělám to, bude mě to pronásledovat celý život. Proto jsem pak řekla doktorce, že je chci vyzkoušet na měsíc, co to bude mít za efekt. Přeci jen za ten měsíc jsou ty změny hlavně vnitřní. A po pár dnech, co sem na nich byla, jsem pocítila neskutečnou úlevu a spokojenost. A věděla jsem, že to je správný krok. Beru hormony od podzimu, postupně jsem se začala projevovat jako žena v mém okolí. Jméno mám změněné od března. A na podzim budu mířit na komisi. Kde se budu snad radovat z rozhodnutí.